

Geloven: een karikatuur?

Liturgiesuggesties:

Opwekking 334

Psalm 138: 1, 2 en 4

1 Koningen 18:20-46

Opwekking 214

2 Korinthiërs 3: 1-3

Na verkondiging: Psalm 8: 3, 5 en 6

Gezang 477: 1 en 2

Opwekking 174

*

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

Altijd is Kortjakje ziek,
midden in de week, maar 's zondags niet.
's Zondags gaat zij naar de kerk,
met een boek vol zilverwerk.
Altijd is Kortjakje ziek,
midden in de week, maar 's zondags niet.

Geloven: een karikatuur?

Kortjakje ... dat versje over Kortjakje is een karikatuur.

Een spotbeeld, een spotprent:

Dat geeft mijn woordenboek als de betekenis van het woord 'karikatuur'.

Iets of iemand - door een komische overdrijving - bespottelijk maken.

Misschien dat Kortjakje vroeger te lui was om te werken.

's Zondags viel ze maar wat graag op met haar fraaie kerkboek met zilveren sloten.

Waarom ze dit spotversje hebben gemaakt ... ik weet het niet.

Maar een karikatuur geeft natuurlijk wel iets weer van het karakter, van de aard van het beestje ... dat we mens, christenmens, Kortjakje, noemen.

Gelukkig prikken we daar vandaag de dag gemakkelijk doorheen.

Door die mooie kerkboeken, die mooie hoeden, die luxe kleren en die andere dingen die in sommige kerken mensen meer doen opvallen dan anderen.

Geloven: een karikatuur?

Vraag jij je ook wel eens af: Hoe denken m'n vrienden, hoe denken de burens over mij, over ons?

Wat voor beeld zouden zij hebben van geloven en van een christen en van de kerk?

Je vrienden bijvoorbeeld ...

Als je het zaterdagavond erg laat hebt gemaakt - wezen stappen of een feestje - verwachten ze wel van je dat je 's zondagsmorgens in de kerk zit.

Of is dat - net als Kortjakje - een beetje veel ... schijnheilig?

Hoe denken 'ze' eigenlijk over ons?

'Ze', je vrienden, je burens, je collega's die 's zondagsmorgen lekker uitslapen in een warm bed.

'Ze', die niet naar een kerk gaan, die niet de Bijbel kennen, die niet het contact zoeken met God in gebed, die niet geloven!

Enige tijd geleden - las ik in een boekbespreking in de krant - was er een excursie georganiseerd voor scholieren naar kerken in een stad.
Ze bezochten eeuwenoude gebouwen - neem als voorbeeld onze eigen Grote Kerk of de oude Westerkerk / Theater Romein heet die kerk tegenwoordig ...
En in die kerken lagen ook grafstenen.
Je weet ongetwijfeld dat vroeger ... mensen die overleden waren in de kerken begraven werden.
Bij het zien van al die grafstenen vroeg een scholier: "Waar ligt God begraven?"
Ik neem aan dat die vraag niet serieus bedoeld was ...
Maar hoeveel scholieren weten vandaag nog wat er in kerken gebeurt?
Waar het in de kerk om gaat?
Wat mensen beweegt om elke zondag - één keer of twee keer - naar de kerk te gaan?
Er zijn veel mensen die geen flauw benul meer hebben van het christendom.
Zoals de gemiddelde Nederlander niet weet wat de islam gelooft of de hindoe allemaal doet, weten veel mensen niet wat christenen beweegt.
Er is een kloof ontstaan tussen kerk en wereld.
De kerken moeten loopplanken uitleggen in de wereld.
En christenen ... christenen moeten visitekaartjes kaartjes zijn van de kerk, van Jezus Christus.
Daar moeten we het in deze themadienst en in gesprek vanavond samen over nadenken.
Over wat het betekent een brief / een visitekaartje te zijn.
Want dat zijn we - zegt Paulus - leesbare brieven van Jezus Christus.
Dát zijn we ... omdat wij weten dat de Here Jezus Christus ... mensen liefheeft.
Dat zijn we ... omdat we in zijn liefde ... geloven!

*

Geloven: een karikatuur?

Er zijn mensen, broeders en zusters, jongelui, die bij het woord 'geloven' allerlei beelden voor zich zien.
Die beelden verschillen nogal.
Soms gaan ze terug op de ervaringen van lang geleden.
Men ziet zichzelf weer als een kind in de kerk zitten.
En van alles komt weer boven: de geur van pepermunt - zachtjes doorgeven a.u.b.
De kleuren van het gebouw, wit, rood en geel..
De stem van de dominee, hoog of laag.
De manier waarop gezongen werd, op hele noten of ritmisch.
Soms gaan de herinneringen terug naar het ouderlijk huis. De sfeer van de zondag en de regels die toen golden.
Niet fietsen, niet zwemmen, niet schaatsen op zondag.
Met een boekje in een hoekje.
Breien mocht niet, borduren kon er nog net wel.
Toen lang geleden.
Misschien nog niet zo heel lang geleden.
In ieder geval ... veel regeltjes en wetjes.
Voor heel veel mensen van vandaag zijn het gelukkig nog maar herinneringen.
Herinneringen die verleden tijd zijn.
Die misschien nog iets van heimwee oproepen.

Heimwee naar vertrouwdheid en geborgenheid.
Vroeger was het allemaal veel duidelijker.
Vroeger wist je tenminste waar je aan toe was.
Of je het nu leuk vond of niet.
Vertrouwdheid en geborgenheid.

De vraag is alleen hóe mensen met hun herinneringen omgaan.
Er zijn er die ze wegduwen, zover mogelijk.
Dat kan, en soms kunnen mensen niet anders.
Er zijn er ook die met boosheid terugkijken en afrekening houden.
Soms door de kerk en het geloof belachelijk te maken.
Er mee te spotten.
Er een karikatuur van makend.
Beelden oproepend waarmee ze denken hun verleden te kunnen verwerken.
We kennen in onze literatuur genoeg schrijvers die hier een voorbeeld van zijn:
Maarten Biesheuvel, Maarten 't Hart, Gerard Reve en Jan Wolkers.
Over karikaturen van geloven gesproken.
(Tussen haakjes: Ik begrijp best dat je van dit soort literatuur verplicht moet kennis nemen.
Maar lees als-je-blijft dit soort schrijvers kritisch.
Geloven is voor hen ... geen werkelijkheid, maar een karikatuur.
Hun boeken dienen - zo denk ik maar - om hun eigen frustra-ties en vragen te kunnen verwerken.)

Hoe komt het toch - zo vraag ik mij af - dat mensen op deze wijze met 'geloven' omgaan?
Hoe kan 'geloven' tot een karikatuur, tot een spotbeeld worden?
De schets die we met een groepje jongeren van de J.V. samen gelezen hebben geeft een aantal mogelijkheden.
* Dat mensen heel verschillend zijn, weten we allemaal.
Een ieder van ons beleeft zijn ervaringen met kerk en geloof op een heel verschillende manier.
Maar hoe ga je met die ervaringen om?
Op een positieve manier: je vind het fijn dat je lid bent van een kerk, van een J.V.
Al heb je nog zoveel kritiek op de dominee en de preek ... toch zijn er wel eens woorden en opmerkingen die je aan het denken zetten.
Je kunt natuurlijk ook negatieve ervaringen opdoen met gelo-ven.
Je wilt wel eens af van al dat 'moeten' en niets mogen.
Je stoort je aan het schijnheilige gedrag van ... ja van wie eigenlijk?
Dan kan geloven ook tot een karikatuur, iets bespottelijks worden.
* Vaak werd (en wordt) beweerd dat de opvoeding aan de karikatuur van geloven schuld draagt.
Maar het is nog maar de vraag of dat waar is.
Uit onderzoek blijkt dat de invloed van je vrienden en kennissen, van je school en de sportclub veel belangrijker is dan je opvoeding thuis.
Hoe praten eigenlijk je vrienden over geloven en de kerk?
En hoever ga jezelf daarin mee of niet-mee?
* Door een heel lang proces in onze westerse samenleving heeft het geloof en ook de kerk, niet meer die rol die het vroeger speelde.
Dat komt door allerlei veranderingen.

En die veranderingen in de wereld om ons heen hebben ook gevolgen voor de manier waarop wij de dingen - óók met betrekking tot geloven - ervaren en beleven. Of we nu 'kerkelijk' zijn of niet.

* Dieper en vaak ook veel pijnlijker liggen herinneringen die te maken hebben met beschadigde gevoelens.

Mensen die werden gezien als heel gelovig (een ouderling, een goede vriend[in], ouders, een dominee) stelden diep teleur.

Wanneer zulke dingen gebeuren, vinden mensen het soms te veel gevraagd om nog te kunnen geloven.

De pijn is dan te hevig.

Het leven sloeg een wond.

Er kwam een scheur in de ziel.

*

Geloven: een karikatuur.

Nu kan ik mij - gemeente - alleen niet voorstellen dat mensen afknappen, afhaken, om het geloof zélf.

Want geloven geeft juist vertrouwen, zekerheid, moed en kracht.

Je weet dat Jezus Christus ook voor jouw zonden is gestorven.

Je gelooft dat Hij ook voor jou uit de dood is opgestaan en naar de hemel is gegaan. Je vertrouwt er op dat er straks ook voor jou een plaats zal zijn in Gods nieuwe wereld.

Daarom wil je ook gehoorzaam zijn aan wat God van je vraagt in de Bijbel, in zijn Woord.

Het is niet de bedoeling van geloven ...

Het is niet de bedoeling van God ... dat je bang wordt, gefrustreerd of wantrouwend.

Dat je opgeloten wordt in een keurslijf of een harnas van allemaal regeltjes en wetjes. Integendeel.

Geloven ontnemt je niets, geloven geeft je juist iets extra's.

Geloven verruimt je blik tot over de grenzen van dit aardse leven naar een leven naar dit leven.

Geloven bevrijdt je van een houding van krampachtigheid.

Maar mensen maken er soms van alles van.

Soms met de beste bedoelingen, maar toch.

Een systeem van gewoonten en regeltjes: dit mag wel en dat mag niet.

Je moet zus doen en zo laten.

En zo'n systeem van goede gewoonten en goede regels wordt dan gemakkelijk gezien als 'geloof'.

Maar dat systeem - van mensen er soms van gemaakt hebben - dat systeem is niet het geloof.

Het zegt veel meer over mensen, dan over God naar wie het ware geloof wijst.

Ook zó wordt geloven ... een karikatuur.

*

Maar wat zegt God zelf hierover in zijn Woord?

Twee gedeel-ten, gemeente, uit de Bijbel hebben we samen gelezen.

Het eerste vertelt ons een geschiedenis uit het Oude Testament.
Het is een heel beroemd gedeelte uit de Bijbel.
Over Elia gaat het en over wat hij doet met de profeten van de Baäl op de berg Karmel.
Eigenlijk gaat het in deze geschiedenis om het omgekeerde:
Niet de mensen maken een karikatuur van 'geloven in de God van Israël', maar een profeet van deze God steekt de draak met de profeten van de Baäl.

Drie jaar lang is er al hongersnood in Kanaän.
Drie jaar hongersnood als een straf van God.
De inzet is het dienen van de HERE of het dienen van de Baäl.
Het volk zal - net als jij en u en ik - moeten kiezen.
Kiezen voor de God van de Bijbel óf voor de goden die mensen zelf hebben bedacht: de afgoden.
Baäl was zo'n af-god.
Zo'n zelfbedachte god die je van de echte God af-trekt.
Baäl was één van de goden van het land Kanaän.
Een van de goden die moesten zorgen voor de vruchtbaarheid van het land.
Natuurgoden.
Overal in Kanaän werden deze goden vereerd.
Overal waren er hopen met stenen waarop offers werden gebracht voor de Baäl.
En de HERE, de God van Israël?
Die was door velen, heel velen, aan de kant geschoven.
De Here God telde in Israël niet meer mee.
O nee?

Elia verschijnt op het toneel.
Profeet van de God van Israël.
Hij kondigt de hongersnood aan.
Drie en een half jaar lang.
Geen wolkje aan de hemel.
Geen druppel water op het land.
Beekjes en rivieren drogen uit.
Geen water, geen koren, geen brood.
Hongersnood.
Drie-en-een-half jaar lang.

Wie zal er regen geven?
Baäl of de HERE?
Op de berg Karmel wordt een soort wedstrijd gehouden.
Twee altaren worden gebouwd.
Eén voor Baäl, één voor de HERE.
Op elk altaar wordt een stier geslacht.
Dan kan de dienst beginnen.

De 400 profeten van Baäl maken er een enorme happening van.
Ze roepen tot hun god, ze voeren religieuze dansen uit, ze verminken zichzelf met zwaarden en speren.
"Totdat zij dropen van hun eigen bloed."
Tenslotte raken ze in trance.

Maar er komt geen antwoord uit de hemel.

De begint de tweede dienst.

Elia laat het volk naderen.

Hij nodigt hen uit om de HERE te ontmoeten.

Zeven kruiken met water laat hij over het altaar en het offerdier gieten.

Drijfnat is alles. Om gesjoemel met vuur te voorkomen.

Dan begint Elia te bidden.

Er staat bij: "Op de tijd van het avondoffer."

Het gebed van Elia is indrukwekkend.

Hij wijst af van zichzelf en doet een beroep op de beloften van God.

Dan bliksemt het vuur uit de hemel en het volk belijdt:

"De HERE, die is God."

Waar het mij in dit verband om gaat, broeders en zusters, jongelui, is wat Elia doet en zegt.

Elia daagt op de Karmel de 400 profeten van de Baäl uit.

Hij maakt ze bespottelijk.

'Die god van jullie, die is zeker in gedachten ...

'Die god van jullie, die is zeker een blokje om ...

'Die god van jullie, die slaapt misschien.

Schreeuw nog eens wat harder, misschien dat hij jullie dan hoort.'

Wat Elia hier doet is het geloof in de Baäl compleet belachelijk maken.

Baäl werd door zijn aanhangers vereerd als een groot en machtig god.

Maar daar blijft in 1 Koningen 18 niet veel van over.

Het lijkt er overigens op ... dat veel menen vandaag juist dezelfde verwijten spreken of denken over de God van de Bijbel, over de HERE.

Ze zijn het contact met Hem kwijtgeraakt.

Ze hebben geen opening naar de hemel meer, omdat zij zelf die deur naar God hebben dichtgedaan.

Geloven ... een karikatuur?

De geschiedenis van Elia en de Baäl-priesters op de Karmel laat ons zien dat God wel degelijk ingrijpt.

Hij doet dat op zijn tijd.

Hij doet dat op een verassende en op een beslissende manier.

Dat wordt uitgebeeld door het vuur, door de bliksem uit de hemel.

Je moet er niet aan denken als God vandaag de dag op dezelfde wijze in ons bestaan zou ingrijpen.

*

Wat kun je, broeders en zusters, jongelui, tegen karikaturen doen?

Kun je er wel wat tegen doen, tegen die vertekende beelden die mensen hebben van God, van geloven, van de kerk?

Nee, en ja!

Nee, je kunt er niets tegen doen, omdat er altijd mensen vanuit beschadigingen, negatieve ervaringen of ongeloof ... de spot met God en geloof zullen drijven - iets wat er ook altijd al is geweest.

Je kunt er zelfs voorbeelden van in de Bijbel terugvinden.

En toch ook: Ja, je kunt er iets tegen doen!

Het enige wat je er tegen kunt doen is ... te laten zien dat geloven je bestaan verrijkt.

Laat zien wat geloven werkelijk voor je inhoudt.

Wat geloven voor je persoonlijk betekent.

De apostel Paulus schrijft daarover in dat tweede bijbelgedeelte dat we samen hebben gelezen.

"Gaan wij weer onszelf aanprijzen?

Of hebben wij soms, gelijk sommigen, aanbevelingsbrieven bij u of van u nodig?

Onze brief zijt gij, geschreven in onze harten, kenbaar en leesbaar voor alle mensen, daar gij toont een brief van Christus te zijn ..."

Je toont dat je een brief van Christus bent.

Ik zeg dat met opzet zo.

Ik zeg niet ... dat je een brief van Christus móet zijn.

Je bent het - zegt Paulus.

Je bent zijn visite-kaartje.

Een aanbevelingsbrief had je in die tijd nodig om te laten lezen wie je vertegenwoordigde.

Wie je had gestuurd.

Daarom mag je ook spreken van visitekaartje.

Vertegenwoordigers hebben dat soort kaartjes.

Daar staat op welk bedrijf ze vertegenwoordigen.

Het ene kaartje mag nog fraaier dan het andere zijn ...

Maar het gaat om die vertegenwoordiging.

Daarom heb ik voor u allemaal zo'n kaartje gemaakt.

Een visitekaartje van onze gemeente.

Je kunt - zoals je gezien hebt - achterop je naam invullen.

Wat kun je met dat kaartje doen?

In je portemonnee of je bijbeltje doen.

Elke keer als je dat kaartje tegenkomt wordt je er aan herinnerd: 'Ik ben een visitekaartje van de gemeente.

Ik ben een visitekaartje van Jezus Christus.

Ik mag Hem en zijn gemeente vertegenwoordigen.

Ik mag goede dingen van Hem vertellen.

Ik mag positief over zijn gemeente zijn.'

Ik neem tenminste aan dat een vertegenwoordiger z'n bedrijf zo goed mogelijk wil 'verkoppen'.

Hij vertegenwoordigt immers zijn bedrijf ...

Door dat kaartje wordt je daar telkens aan herinnerd.

Je kunt het kaartje ook aan iemand anders geven.

Hem of haar daarmee uitnodigen voor een gastendienst of voor een avond van de J.V. of het Jeugdthonk.

Waarom je dat zou doen?

Omdat je zelf het zo fijn vindt:

- lid te zijn van een gemeente;

- bij een goede jeugdgroep te horen.

Omdat je zelf zo aangesproken en bemoedigd wordt door wat er in de gemeente gebeurt.

Omdat je zelf zo graag zou willen dat die ander tot het geloof zou komen.

Neem gerust iemand mee en wees niet te bang dat het voor die ander veel te moeilijk of te onbegrijpelijk is.

Niet jij hoeft die ander tot geloof te brengen.

Dat doet Christus en de Heilige Geest wel.

Jij hoeft alleen maar dat visitekaartje te zijn.

Voor wie je dat visitekaartje kunt zijn?

Voor alle mensen, schrijft Paulus.

"Onze brief zijt gij, geschreven in onze harten, kenbaar en leesbaar voor alle mensen."

Hoe je dat kunt zijn, aanbevelingsbrief, visitekaartje van Christus?

Door je woorden - maar ik begrijp ook wel dat voor velen misschien teveel gevraagd is.

Door je levenshouding dan.

Iemand zij eens:

"De enige Bijbel, die de wereld kan lezen, is het leven van christenen."

De mensen beginnen met het lezen van je leven.

De kerkdienst, de preken, de catechisaties ... voor men-sen die de kerk niet van jongsaf kennen ... is dat alles veel te moeilijk.

Maar jou en uw en mijn leven zou een verwijzing naar Jezus Christus kunnen zijn.

*

Geloven: een karikatuur.

Laten we toch - in Christus' naam - proberen iets daarvan in onze eigen leefwereld te doorbreken door ... te tonen een brief van Christus te zijn, niet met inkt geschreven, maar met de Geest van de levende God.

Zijn visitekaartje.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Leeuwarden 12 maart 1995

! Graag een mailtje wanneer deze preek in een gemeente wordt gelezen. !